

TÜRK KÜLTÜRÜNDE KAYBOLAN MİRASLARIMIZDAN (*)

İSTANBUL OK MEYDANI SPOR ALANI

YRD. DOÇ DR. ÖZBAY GÜVEN

ÖZET

Ok Meydanı, Türklerin İstanbul'da yaptığı ilk spor alanıdır. Ok Meydanı, dünyanın en eski, en büyük ve en zengin ok abidelerine (menzil taşı, ayak taşı) sahiptir. Bu meydanda dikilen menzil taşları; yazıları, tezhipleri, nakışları, süsleri ve kırılan rekorun kimin tarafından kırıldığını anlatan kişilikleri bakımından, birer tarih ve sanat hazinesidir. Bu saha, tarihî ve arkeolojik hususiyetleri, mimarlık, spor, hat, okçuluk yönlerinden olduğu gibi, turistik bakımından da büyük bir önem taşımaktadır. Ne yazık ki tarihî Ok Meydanı büyük bir tahribe uğradığından, bugün tanınmayacak haldedir. Bu durum spor tarihimiz açısından acı bir gerçektir. Bu çalışmada, İstanbul Ok Meydanı Spor Alanı'nın ve Tekkesi'nin Türk spor kültüründeki yeri, önemi, fonksiyonları ve günümüze kadar geçirdiği aşamalar, tarihsel bir süreç içerisinde ele alınarak incelenmiştir.

GİRİŞ

Spor etkinliklerinin bir milletin kültür tarihiyle olduğu gibi, içinde yaşadığı günlerin tercihleriyle de yakın biri ilişkisi vardır. Bundan dolayıdır ki millî kültürümüzde İstanbul Ok Meydanı'nın yerini açıklayabilmek için, konuya tarihsel açıdan bakmamız gerekmektedir.¹

Okçuluk, Türklerin millî kültüründe, dinî inançlardan ve toplum hayatında önemli unsurlara sahiptir. Bu unsurları kısaca şöyle açıklayabiliriz: Türkler, tarihin bütün milletlerince oku kullanmadaki üstün becerileriyle tanınmıştır. Oğuz Han'ın (MÖ 28) ok ve yayı çok iyi kullandığını ve oğullarından ilk üçü olan Gün, Ay ve Yıldız'a "Bozok" ve diğer üç oğlu Gök, Dağ ve Deniz'e "Üçok" gibi adlar verdiği bilinmektedir.² Oğuz adının etimolojisinde J. Nemeth ok+z açıklaması ile ok sözünün "boy" anlamına geldiği ve z ekinin çoğul takısı olduğu sonucunu çıkarmıştır. Böylece Oğuzlar, "Ok-lar" demek olmaktadır.³ Orhun yazıtlarındaki Gök-türk abc'sinde (k) harfi ok işareti ile (y) harfi yay işareti, (r) harfi süngü işareti ile gösterilmiştir.⁴ Göktürkler, savaşlarda ıslık sesi çıkaran oklar atar-

lardı. Bu okların çıkardığı sesler, düşman üzerinde ürkütücü bir etki yapar, onların şaşkınlıklarına neden olurdu.⁵ Çavuş oku⁶, 7 denilen ve ses çıkaran bu oklar, çıkarılan sesin özelliğine göre haberleşme aracı olarak da kullanılırdı.⁸ Ok ve yay Türklerde kutsal bir niteliği vardı. Ok ve yay üzerine edilen yeminlerin, özel bir anlam taşıdığı bilinmektedir. Hatta Osmanlı soyundan olanların ölüm cezalarında yay kirşleriyle boğulma, bu cezaya çarptırılan için onurdu. Padişahların imzaları olan tuğrular incelenirse, bu tuğruların ok ve yay temel alınarak oluşturulduğu görülecektir.⁹ Selçuklu hükümdarları yazdıkları nâmelerde kâğıdın üst kısımlarında yay ve ok remizleriyle işaret koydukları bilinmektedir.¹⁰

Büyük Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey'in bastırıldığı paralarda yer almasından, İstanbul'daki Camii'nin mihrabına konmalarından dolayı ok ve yay'ın hâkimiyet sembolü olduğu kabul edilebilir.¹¹ Yay, ok'u attığı için üstünlüğü, hâkimiyeti yani hakanlığı, ok da yay tarafından yönlendirildiğinden dolayı hakanlığa bağlı olmayı ifade ediyordu. Ok hakan tarafından kendisine bağlı Sultanlara, aşiret beylerine ve emirlere askeriyeye savaş katılması için çağrı aracı olarak gönderilmekteydi. Türk Sultanları, ok sporu için "Ok Meydanları" tesis ettirmişler ve taş dikmişlerdir. Atıcılıkta ün yapan padişahlar arasında; II. Beyazıt, Genç Osman, IV. Murad, IV. Mehmed, III. Selim, II. Mahmud ve Sultan Abdülaziz, vezirler arasında ise Dâmâd İbrahim Paşa, Kemankeş Ahmed Paşalar rekortmen atıcı idiler. O devirde Padişahların ve vezirlerin Ok Meydanı'nda ok atıp rekor kırmaları¹² okçuluk sporunu teşvik etmiştir. Sultan II. Beyazıt atıcılığının yanı sıra çok güzel ok ve yay ustasıydı. Topkapı Sarayı Müzesi'nde eli ile yaptığı ve süslediği dört tane yay vardır.¹³ Hz. Âdem'den sonra ilk defa ok yapıp atanın İsfendiyar isimli bir Türk'ün olması; peygamberimiz S.A.V. Hazret-i Muhammed'in ok atmayı teşvik eden hadis-i şeriflerinin bulunması¹⁴ okçuluk sporunun yapılmasını motive eden unsurlardandır.

Bu çalışmada, İstanbul Ok Meydanı Spor Alanı'nın ve Tekkesi'nin Türk spor kültüründeki yeri, önemi, fonksiyonları ve günümüze kadar geçirdiği aşamalar, tarihsel bir süreç içerisinde ele alınarak incelenmiştir. Konumuz "İstanbul Ok Meydanı

(*) 17-18 Kasım tarihleri arasında İstanbul Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi Bölümü tarafından düzenlenen I. Türkiye ve Olimpiyat Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

İSTANBUL OKMEYDANI TEKKESİ VAKFI'NIN 1831 YILI MUHASEBESİ*

ÖZBAY GÜVEN Okmeydanı
15018

Mehmet Atif Kahraman'ın Aziz Hatırası'na

Osmanlı Devleti'nde, İstanbul Okmeydanı dı-
şında, Osmanlı kentlerinde de ok
meydanları bulunmaktaydı. Fakat bun-
ların birer vakıf kurumu olduklarına dair bir kay-
da rastlanılmamaktadır. Okçuluk sporu ilk defa
bir vakfa bağlı olarak İstanbul'da Okmeydanı'nda
görülmüştür. Sadece okçuluğa ayrılan bir vakıf ku-
rumu olarak çalışan İstanbul Okmeydanı, fetihten
hemen sonra, Fatih Sultan Mehmet'in emri ile ku-
rulmuş ilk vakıftır. Bu Vakıf, gazilerin ve halkın ok
atması ve toplu halde duâ etmesi amacıyla kurul-
muştur. İstanbul'da ok atışları için özel bir meydan
ayrılması, okçuluğa önem verildiğini göstermek-
tedir Aynı zamanda bir duâ yeri olması ise, okçuluk
sporunun dinî bağlantılarına dikkati çekmektedir'.
İstanbul Okmeydanı'nda ok atışları Rûz-ı Hızır
günü (Hızır günü/Hıdrellez) olan 6 Mayıs'ta başlar,
Rûz-ı Kasım olan 8 Kasım günü sona ermektedir.
Tekke şeyhi, ok atışlarının yapıldığı bu süre içe-
risinde Okmeydanı'ndaki Tekke'de kalmaktadır.
Okmeydanı Tekkesi'nde Vakıf tarafından "Büyük
Kabza" alıp sicil defterine ismini yazdıran ok atı-
cılarının, misafirlere ve "Müstahikkîn" (hak kazan-
mış) olanlara Perşembe ve Pazartesi günleri ye-
mek verilmektedir².

Okmeydanı ve Tekke'nin yönetiminden sorumlu
olan en yetkili kişiye "Şeyhü'l-Meydan" denilmek-
tedir. Tekke ve meydan, şeyhin başkanlığında bir
heyet tarafından yönetilirdi. Şeyhin sağında kıdem
sırasına göre, sağdan birinci "Şeyhü'l-Menâzil fi'l-
Meydân (Menziller şeyhi), sağdan ikinci, "Şeyh-i
Mütevelli-i Akça-yı Vakf-ı Nukud" denilen vakfın
mütevellisi, onun atında "Menzil Sahipleri" ile
"Vâcibü'r-Riâye-i Meydan" denilen "İhtiyarlar" otu-
rurdu. Şeyh bunların arasından seçilirdi. Kabza
alan kemankeşler -yâni tâlib-i menzil'ler- kıdem
sırası ile solda otururlar, menzil alınca, sağda "dü-
mene" geçerlerdi. Okmeydanı'nın diğer görevle-
ri şunlardı: Meydan kadısı diye de anılan "nâib",
hukukî anlaşmazlıklar konusunda söz sâhibi ve
Galata Kadısı'nın vekilidir. "Tekye-nişîn", devamlı

Tekke'de kalır; binâ ve eşyaların muhafazasından
sorumludur. Şeyhin ve mütevellinin yardımcısıdır.
"Meydan nakîbi"(vekilharç) yiyecek ve diğer ihti-
yaçları temin etmekte olup yazıcı ile birlikte şeyhin
yardımcılarıdır. "Meydan imamı ve hafîbi", toplu
ibâdetleri ve atışlar sırasındaki duâları yönetir.
Meydan duâcılarının onun emrindedirler. Yeniçeri
Ağası'na bağlı olup O'nun tarafından atanan ve sayıları
altından yirmiye kadar değişen ve meyda-
nın güvenlik işlerinden sorumlu olan "Korucular"
bulunmaktadır. Sayıları altı olan "Havacılar", şa-
hitlerle birlikte, atış sırasında "Hava yeri"nde dura-
rak okun düştüğü yeri ve rekorları haber verirler.
Ayrıca meydan kadrosunda yemek pişirmek için
bir "aşçı" ve hizmetkâr da vardır³. Okmeydanı Vakfı
tarafından "Okçular Şeyhi"ne ve bazı hizmetlilere
maaş ödendiği gibi vakfın gelirleri de vakıf kayıtlarına
işlenmektedir. Osmanlı Devlet geleneğinde
okçuluk sporu kurumsallaştırılarak himaye edil-
miş, gelenekler korunmuş ve vakfın gelir giderleri
de Devlet tarafından denetlenerek incelenmiştir.

Osmanlı Sultanları yıllık vakıf gelirlerinden İs-
tanbul Okmeydanı Tekkesi Vakfı'na gelir bağlatmış-
lardır. Mevcût bilgilere göre Okmeydanı Vakfı'nın
gelir kaynakları hakkında Sultan IV. Mehmet dev-
rine kadar herhangi bir resmî belgeye rastlanılma-
maktadır⁴. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün
Osmanlı Arşivleri Daire Başkanlığı'ndan temin
edilen ve şimdiye kadar yayınlanmamış son dere-
ce önemli bir belgede,⁵ İstanbul Okmeydanı Tek-
kesi Vakfı'nın 4 Mayıs 1831-8 Kasım 1831 tarihleri
arasındaki gelir-gider kalemleri kayıt edilmiştir. Bu
belgede vakfın gelirleri; devlet idarecileri ve diğer
şahısların Tekke'ye yardımları ve diğer devlet ge-
lirlerinden Tekke'ye ayrılan tahsisat ayrıntılı bir şe-
kilde gösterilmiştir. Vakfın giderleri ise nakdî gider-
ler olarak belirtilmiştir. Belge, bir vakıf medeniyeti
olan Osmanlı Devleti'nde, okçuluk sporu için tesis
edilen Okmeydanı ve Tekke'sinin bu vakıf zihni-
yetinin okçuluk sporuna yansımalarını göstermesi
açısından son derece önemlidir.

Bu çalışmada; İstanbul Okmeydanı Tekkesi
Vakfı'nın 1831 yılına dair muhasebesi Osmanlı
Arşivi'nden elde edilen belgedeki verilere dayana-
rak değerlendirilecektir.

Arşiv Belgesinin Değerlendirilmesi

İstanbul Okmeydanı Tekkesi Vakfı'nın 4 Mayıs
1831- 8 Kasım 1831 tarihleri arasındaki muha-
sebesine ait belge, Başbakanlık Devlet Arşivle-
ri Genel Müdürlüğü'nün Osmanlı Arşivleri Daire
Başkanlığı'ndan temin edilerek incelenmiştir.⁶

Belge; Sultan II. Mahmud'un rekorlar kırdığı ve
formunun zirvesinde olduğu döneme aittir (1831).
Bu dönemde, Okmeydanı Şeyhi Üsküdarlı Musta-
fa Efendi olup, Okmeydanı Tekkesi'nde 30 Mayıs
1822-1839 tarihleri arasında 17 sene şeyh olarak
görev yapmıştır⁷. İstanbul Okmeydanı'nda ok
atışları Rûz-ı Hızır günü 6 Mayıs'ta başlayıp Rûz-ı
Kasım olan 8 Kasım'da sona erdiğinden, belgede-
ki 4 Mayıs 1831-8 Kasım 1831 tarihleri arasındaki
dönem ok atışlarının yapıldığı dönemle örtüşmek-
tedir. Okmeydanı Tekkesi Vakfı tarafından "Büyük
Kabza" alanlara, misafirlere ve hak kazanmış
olanlara pazartesi ve perşembe günleri yemek
verildiğinden, belgede belirtilen tarihler arasında
Vakıf'da 50 günde çeşitli masraflar yapıldığı an-
laşılmaktadır.

İstanbul Okmeydanı Tekkesi Vakfı'nın amacı;
okçuluk sporuna karşı sempati ve yardımlaşma
duygusunun geliştirilmesi ve hayırlı hizmetlerde
bulunması teşvik etmektir. Vakıf, mahkemece tes-
til edilmiş olup, vakfın muhâsebelarını görmek için
mahkeme tarafından Kâtip Ahmed Efendi tayin
edilmiştir. Vakfın muhasebe, hesap ve kayıtlarının
düzgün tutulması için görevlendirilen vakfın Vekil-i
harcı Hüseyin Ağa 4 Mayıs 1831-Rûz-ı Hızırın
başladığı günden 8 Kasım 1831 Rûz-ı Kasım'a
kadar vakfın çeşitli masraflarının muhâsebesini
gösteren defteri Kâtip Ahmed Efendiye denetleme
yapması için vermiştir. Belge incelendiğinde; Ok-
meydanı Tekkesi Vakfı'nın muhasebesinin tutul-
duğu bu defterde mâlî işlemlerin belli bir plan da-
hilinde muhasebeleştirildiği, vakfın aynı ve nakdî
gelirlerinin açık bir şekilde isimleriyle gösterildiği
ve ayrıca vakfın gayesine ulaşmak için sahip ol-
dukları kira'lama ve satış yoluyla da gelirler elde
ettiği görülmüştür.

Bu belgede; İstanbul Okmeydanı Tekkesi
Vakfı'nın gelirlerinin üç başlık altında toplandığı
görülmektedir. Bunlar; nakdî gelirler, aynı gelirler
ve Sultan II. Mahmud'un ihsan buyurduğu gelirler-
dir. Giderler ise nakdî giderler olarak belirtilmiştir.

İstanbul Okmeydanı Tekkesi Vakfı'nın Gelirleri

1. Nakdî Gelirler

- Devlet görevlilerinden gelen gelir kalemleri
(padişah, padişah valideleri ve diğer devlet görev-
lileri).

- Gümrük gelirleri (büyük gümrük ve tütün).

- Kira gelirleri (su, menzil).

- Vakıf gelirleri (Vazife-i El-hâc Beşir Ağa ve El-
hâc Ebûbekir Ağa Vakfı).

- Nakit para geliri.

- Diğer gelirler (pirinç satışından).

2. Aynı Gelirler

- Her sene Matbah-ı Amire emîninden alınıp
Okmeydanı Tekkesi'nin belli günlerinde harcanan
çeşitli yiyecek maddeleri.

3. Sultan II. Mahmud'un İhsan Buyurduğu Gelirler

Sultan II. Mahmud, İstanbul Okmeydanı
Tekke'si Vakfı'na peygamberimizin sünnetini ye-
rine getirmek ve ihya etmek amacıyla ihsanlarda
bulunmuştur.

Sultan II. Mahmud zamanında Türk spor ta-
rihinin en parlak dönemi yaşanmıştır⁸. Sultan II.
Mahmud okçuluk sporu ile bizzat ilgilenmiş olup
mükemmel ve rekortmen bir okçudur. İstanbul
Okmeydanı Tekkesi Vakfı'na ve okçulara ihsan-
larda bulunmuş olup, 1835 yılında Mustafa Kâni
Efendiye "Telhis-i Resail-i Rımat" isimli eseri yaz-
masını da emretmiştir. İstanbul Okmeydanı'nda
1829-1836 tarihleri arasında sekiz menzilde 14
adet menzil taşı dikmiştir. Bu diktiği menzil taşla-
rından yedi tanesi baş taşıdır (Tablo:1),⁹ Sultan II.
Mahmud, 11 menzil taşını 44 yaşında son menzil
taşını ise 51 yaşında dikmiştir. Sultan II. Mahmud,
günümüzde yaşasa ve menzil okçuluğu da olimpi-
yatların yarışma programında olsa idi, II. Mahmud
pek çok olimpiyata seçkin bir sporcu olarak katıla-
bilecek durumda olabilirdi.

İstanbul Okmeydanı Tekkesi Vakfı'nın Nakdî Giderleri

İstanbul Okmeydanı Tekkesi Vakfı'nın giderle-
rine bakıldığında, bunlar aşağıdaki başlıklar altın-
da verilebilir:

- Yiyecek ve içecekler (süt, baharat, bal, şeker,
patlıcan, bamyâ, enginar, yaş üzüm, kuru üzüm,

Fatih zamanında Okmeydanı

Tarihlerimiz Fatih'in Okmeydanı ile münasebeti hakkında az malûmat verirler. Onlardan öğrendiklerimiz şunlardır: İstanbul muhasarasında bu meydanın ehemmiyeti vardır. Fatih burada çadır kurarak oturmuş ve muhasaranın birkaç gününü burada geçirmiştir. İstanbul alındıktan sonra Fatih gazilere birkaç gün sürmek üzere burada ziyafet çekmiş ve gazileri tebrik ve taltif etmiştir. Okmeydanı İstanbul'un zaptından sonra ok sporlarına tahsis olunmuştur ve orada bir de firendazlara mahsus bir bina yapılmıştır. Yaptıran da Fatih'tir. Buna rağmen *Künbül'abbar*'da dikkat nazarını çekmiyen mühim malûmat da vardır. Evliya Çelebi seyahatnamesinde "Ayasofya'dan putları çıkarıp Okmeydanı'nda hâlâ 'Pota sepeti' nam mahalle koyarak haftada iki gün guzat-ı müslimin gelip bunlara ok atarlardı. İşte o asırdaki kemankşeân ve firendazanın sohbetlerine mahsus bu tekye bina olunmuştur" demektedir.

Ayvansaraylı Hafız Hüseyin merhum da *Hadikatü'l-cevami*'de Okmeydanı mescidinin banisi Sultan Mehmed'dir, diyor. Tarihlerimizin birbirinden naklen aşağı yukarı verdiği malûmat bundan ibarettir. Görülüyor ki kısadır. Muhakkak ki Fatih'le beraber başlayan bu spor alanının herhalde İstanbul'un îmarına verilen ehemmiyet kadar bir önemi olmalıdır.

Okmeydanına gidersek, orada fuzulî tecavüz eden insanların yaptıkları bahçe ve bostanların arasında bâzan ok atışında ileri varanların dikili Nişan (menzil) taşlarını bile görmek zordur. Bunlar gittikçe oraları kendine geçirmek isteyenlerce azalmaktadır. Orada bu mütecevizler tarafından yapılagelmekte olan ve derhal durdurulması icabeden bir kasit vardır.

Okmeydanı'nın hâlâ bir kenarında yıkık duvarları duran yâni hududu belli bir cami ile tekkenin temelleri ve zavallı bir minare vardır. Bu kadar yakından tetkiklerime rağmen Fatih devrinden bence kalan yegâne hatıra Fatih'in Koğacı Dedesi'nin kabridir. Kabir taşında böyle yazar:

"Hüvelbaki, merhum cennetmekân-ı firdevs-aşıyan gazi Ebülfeth Sultan Mehemmet Han aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufran hazretlerinin Koğacık hizmetiyle şeref-yap olan kutbül-ârifin merhum Koğacı Dede ruhuna elfatilha sene 858"

Yeri de on beş sene evvel kapıdan bu harabeye girince sağ tarafta bir servi ağacile bir zeytin ağacı gölgesi idi. Etrafı taşla çevrilmişti ve bilâhara kesilmiş, ortasında da bir servi daha vardı. Kabrin ortasında bir şimşir ağacı ve et-

rafında da yakıldığı zamanların hatırası iki fener dururdu. İşte meydanda Fatih devrinin yegâne hatırası. Burada Fatih'e mensup muhakkak birisi metfun. Mutlu asker "ni'melceys"lerden biri. İstanbul fethinin Okmeydanı'nda beş yüz senelik bir hatırası. İşte o kadar.

Şimdi *Künbül'abbar* hariç, tarihler Okmeydanı hakkında etraflı malûmat verirken ve yerinde tetkiklerimizde ancak Fatih'in mutlu askerlerinden birisinin kabir taşından başka bir şey göstermezken bu meydanın en esaslı tarihini nereden bulabilir ve yazabiliriz? Aklıma vaktile tetkik ettiğim ve merhum Ali Emirî Efendi'nin itinalarla toplayarak kütüphanesine koyduğu oknameleri tekrar gözden geçirmek lâzım geldi. Zira onlarda Okmeydanı'nın tarihini aydınlatacak tektük malûmat vardı. Vaktile aldığım notları kâfi görmiyerek bu kitapların en mühimlerini yeniden gözden geçirdim. Gördüm ki bu oknameler bizim Türkiye ok sporunun ve bilhassa Fatih'in ok sporuna alan yaptığı Okmeydanı'nın canlı ve zengin birer tarihidir.¹

Bu eserlerin Okmeydanı tarihinin Fatih zamanında ilk otuz senesini aydınlatacak noktalarına gelelim:

1263 (1847)'de Darü'tbaatülâmire'de basılan, İkinci Mahmud'un kahveci başısı Mustafa Kâni (bin Mehmed)'in 1251 (1855)'de İkinci Mahmud'dan Okmeydanı'nda aldığı emir üzerine yazdığı *Telbisü Resailü'r-rimat [rumal]* adında hemen o tarihe kadar yazılmış olan bütün ok ve kavisnameleri mehzaz tutan eserinde Fatih zamanında Okmeydanı tarihini ilgilendiren şu malûmatı veriyor:

"Hazreti Fatih Edirne'den İstanbul muhasara ve fethi için... meydan-ı firendaz olan mahalle nüzul ve ol mahalden nâil-i futuhât-ı bâteysir-i Rabbül-ibad olup Ayasofya-i kebirde mevcut olan ved, süva', ye'ûs, ye'ûk, nesr... misillu on iki kadar haçları ol mahalle nakil ve cevanib-i erbaa-i meydana vazettirip guzat-ı islâma üç gün hedefi ta'nü deşnam ve icra-yi sünnet-i hazreti Seyyidül-enâm için remy-i sihâm ettirirlerdi.

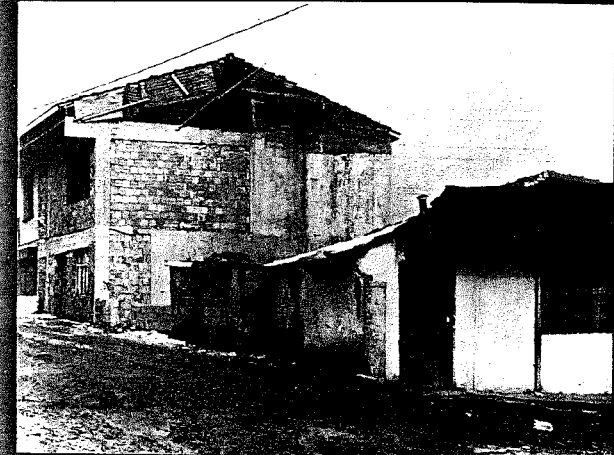
"Maiyet-i Fatih'de mevcut bulunan ulema ve meşayih bahusus Ak Şemseddin kuddise sırruhu hazretlerinin keşif ve irade ve ifadelerile meydan-ı mezkûr remy-i sihâme tahsis ve hududile aklame kaydolunup ferman ita olundu."²

1 Abdullah, *Tezkiretü'r-rimat*'ından Mustafa Kâni eserine bu kısımları da almıştır. Demek me'hazleri arasında bütün eski eserler vardı.

2 Maarif Vekâleti'nin kütüphanelerimizde tarih kitaplarını tasnif eden heyete bu oknamelerin de birer tarih olarak fişlere geçirilmesini gönlüm ne kadar arzu eder.

OKMEYDANI

Cavit AVCI

Yukarıda : Kapı önlerinde kalan tarihi taşlar. Yanda : Gecekondu olarak başlayıp apartmanlaşan beton kalıptan yapılar, taşlarla yarışmak ister gibi durmadan yükseliyor.

İstanbul kuşatmasında Padişah çadırının (Otağ-ı Hümayun) kurulduğu şimdiki Okmeydanı, şehir teslim alındıktan sonra Fatih Sultan Mehmed'in fermanıya okçulara vakfedilmişti.

Meydanın etrafı hudut taşlarıyla işaretlenmiş, daha sonra Sultan II. Bayezid Okmeydanı sahasını genişletmiş ve Vezir-i âzâm İskender Paşa tarafından da atıcılar için bir dergâh inşa ettirilmişti. Meydan üzerinde spor müsabakaları ve talimleri yapıldığı gibi halkın gezip hava almasına ayrılan mesireler de vardı.

Meydanda, rekor kırmış olan ünlü atıcıların adlarını anmak ve ebedileştirmek için okların düştüğü yere menzil taşı görülmektedir. Bu taşlar içinde; Klâsik, mensesur yazılarıyla atıcıların başarıları tesbit edilirdi. Bunların bir kısmı zamanın tanınmış şairleri ve hattatları tarafından kaleme alınmış ve yazılmıştır.

Rekor kıran atıcıların durduğu yere dikilen taş ayak taşı denir. Hudud, ayak ve menzil taşlarının bir kısmı zamanla kayıp veya harab olmuştur. Bununla beraber bugün Okmeydanı sahasında epeyce ayak ve menzil taşı görülmektedir. Bu taşlar içinde; Klâsik, lâle, barok, ampir üslûplarında olanları bulunduğu gibi karışık tiplerde yapılanları da vardır.

Dergâh da kemankeşlerin muntazam bir sicili tutulur, atıcıların başında Şeyh ünvanı olan bir zat bulunurdu. Okçuların hükümdar tarafından tasdik edilmiş bir kanunları vardı.

Okmeydanı sahası üzerine serpili bulunan kemankeşler tekkesi, sofalar, çeşme ve kuyular, hudut ve menzil taşları ile ufak köprüler ayrı ayrı inceleneyecek eserlerdir.

Sonraları Okçular tekkesinin kuzey kısmında Kulaksız ve Doymazdere mezarlıkları adlı iki büyük mezarlık meydana gelmiştir.

Türk İstanbul'un en eski ve eserleri bakımından en önemli spor sahasının mimari cepheden de tetkike tabi tutulduğunda Türk spor mimarisi hakkında aydınlatıcı bilgiyi vereceği gibi bunlardan kaybolanların kalit ve izlerine tesadüf etmek ve ortaya çıkarmak mümkün olacaktır.

Atıcılar için inşa edilen Okçular tekkesi ve müstemilâtı: Etrafı duvarlarla çevrili bir avlu içine inşa edilmiş olan tekke, yörenin en yüksek ve etrafa hâkim bir yerinde bulunmaktadır. Bugün avlu duvarlarından bir kısmıyla, sonradan yapılmış ve şerefesi yıkılmış minareden başka yapı kalıntısına tesadüf edemiyoruz. Aynı yerde mevcudiyetini hâlâ muhafaza eden namazgâh mimberi de harab olmaya terk edilmiş durumdadır.

Eski kayıtlardan öğrendiğimize göre (1): Tekke, dikdörtgene yakın yamuk bir arsa üzerine inşa edilmiştir. Cami ve meydan odası ortada bulunmaktadır. Türbe, Hünkâr dairesi, bekçi ve hizmet odaları, Şeyh dairesi, mutfaklar ve helâ avlu duvarının iç cephesine bitişik

TOK Belleteni, sayı: 51/330 Ocak-Şubat 1976

İstanbul, s. 12-17. 0126

Levent Elpen

DYP-SHP Hükümeti'nin son zamanlarında gündeme gelen bu "trilyonluk satış" fikri, belki "dahice" idi ama "küçük" bir ayrıntı unutulmuştu: Burası, tarihi ve kökleri henüz pek yeni olan bir "Amerikan" şehri değildi.

25 HAZİRAN 1998

Arazi Rantının ve İşgalin Abidesi Fatih'in Vakfı Ok Meydanı

"...Bakın buradaki rant işleme konarsa devlet kasası önemli bir nakit kazanacak. Bu bir şekliyle politik bir başarı olarak da algılanabilir. Okmeydanı'nda yaşayan on binlerce seçmenin oyu, bu işi başaran tarafa kanalize olacak. Çünkü insanların mutluluğu sözkonusu..."

Haftalık *Yön* dergisinin 3 Temmuz 1994 tarihli sayısında, "Okmeydanı'nda Bakanlar Savaşı" başlığıyla yayımlanan haberde, ismi verilmeyen bir Vakıflar yöneticisi, korumakla yükümlü bulunduğu 1300 dönümlük tarihi Ok Meydanı'nın, "devlete rant getirmediği" gerekçesiyle, kanunda özel değişiklik yapılarak satılmak istenmesini, bütün "aymazlığı" ile böyle savunma cesaretini gösterebiliyordu.